

Side, som spørge om, hvad en Græsmølle er. Ja, de kjende ikke stort til Græs, men mere til Stenbroen. Sagen er den, at den Slags Møller, som kun kunne drives derved, at et temmelig stort Stykke Land til en vis Tid af Aaret maa sættes under Vand, for at Møllen kan drives, kaldes man ude paa Landet Græsmøller. Det er altsaa saadanne Møller, som for at kunne drives, kræve, at et stort Stykke Eng og undertiden ogsaa noget af Agerjorden, skal efter visse Privilegier, som have fra gammel Tid, kunne til visse Tider af Aaret sættes under Vand. Dette forstaar man ude paa Landet ved Græsmøller. Det er kun denne Forklaring, jeg skal tillade mig at give. Jeg gjentager endnu, at det undrer mig høilig, at de mangfoldige af det lgl. Landhusboldningselskab understøttede Skrifter om Landbrug, som tale om mange Smaating, ikke gjøre det Spørgsmaal til Gjenstand for en nøiere Prøvelse, hvor meget der ved disse Møller gaa tabt med Hensyn til Danmarks Agerbrug. Jeg vil nævne en anden Side af Sagen, nemlig hvor Meget der i vore Dage gaar tabt med Hensyn til Løvveskjer alene ved disse Græsmøller. Det er et Spørgsmaal, som jeg vil overlade til de i vore Dage meget omtalte Statistikere at drøfte; lad ogsaa Statsøkonomerne faae fat i dette Spørgsmaal. Og saa glæder det mig, at jeg har faaet Leilighed til at udvikle, hvad man ude paa Landet forstaar ved Græsmøller. Man kan da se, at Folk her have svævet i en Bilsfarelse; de ane ikke, hvilket stort Tab der aarlig tilspies. Vanen har baaret saa Meget, men Vanens Tider begynde at være forbi.

Indenrigsministeren: Jeg er naturligvis det ærede Medlem overmaade taknemlig for de Oplysninger, han gav om Græsmøller. Jeg skal tilføje ham et nyt Bidrag: de kaldes ogsaa Skvatmøller. Og af den Slags siger jeg, at der ikke eksisterer mange, idet de nemlig dels ere fortrængte af Vindmøller, netop fordi de ikke kunne fyldestgjøre nogen ordentlig Maling, og dels ere af saa liden Betydning, at paa de allerfleste Steder, hvor de have været til Gene for en stor Omegn, have Forholdene ganske naturlig ført med sig, at de enten ere nedlagte uden Betaling eller i alt Fald med stor Lethed ere skaffede bort af de Folk, som vare interesserede i, at de bleve skaffede bort. Jeg ser overhovedet ikke, naar man vel at mærke vil holde Statskassen fri for at offere Noget i denne Retning, hvad der skulde kunne gjøres fra Lovgivningens Side for at faae disse Møller afveien Andet end, hvad der allerede er gjort. Jeg tror, at det ærede Medlems agromiske Studier ikke ere store nok til, at han kan paastaa, at der er mange af den Slags Møller, eller at han i alt Fald kan modsigge mig, naar jeg siger, at der ikke er mange af dem paa Derne. Hvorvidt der findes adskillige af den

Slags Møller i Jylland, derom tør jeg ikke have nogen Mening; det er muligt, at de findes der, men det er turde ogsaa Spørgsmaalet om det Tab, de foranledige Agerbruget, ikke være nær saa betydeligt som her paa Derne, hvor Jorden er frugtbarere.

Sable: Maa jeg bede om Ordet?

Formanden: Forinden jeg giver det ærede Medlem Ordet, maa jeg henlede hans Opmærksomhed paa, at han allerede har fjernet sig noget fra Sagens Gjenstand, og jeg vil henstille til ham ikke at fjerne sig mere derfra. Det ærede Medlem har Ordet.

Sable: Det er kun en ganske kort Bemærkning, jeg skal tillade mig. Den ærede Minister talte om, hvad der fra Statens Side kunde gjøres for at fjerne endnu flere af disse Græsmøller, som han benævnte med et andet Navn. Jeg vil dertil kun bemærke, at hvis den ærede Minister vil gjøre, hvad der staar i hans Maat, for at faae den tilbagestaaende Del af Fæstebæset bort, saa vil ogsaa en af Hindringerne for at faae disse Møller af Veien derved tillige falde bort; thi Banstigheden ligger nærmest deri. Jeg turde maasse endnu blot tilføje dette, at naar den ærede Minister siger, at der ikke er mange, saa er „mange“ et svævende Udtryk. Jeg er ikke forpligtet til, idet jeg forfølger en anden Mands Forespørgsel, saa at sige, hvor mange der er i det hele Land, men jeg drifter mig til at henlede vedkommende Statsøkonomers Opmærksomhed paa at undersøge, hvor mange der er, og jeg haaber nok, at de Ord, som jeg ved denne Leilighed har talt, skulle give Gjenlyd paa adskillige Steder; thi, den, som har Stoen paa, veed, hvor den trykker.

Jagd: Skjøndt det er noget farligt at komme ind paa denne Græsmøllersag, idet jeg nemlig ogsaa er lidt i Tvivl om, hvorledes man skal forstaa Begrebet Græsmølle, tror jeg dog, at Sagen, da jeg ogsaa kjender lidt til Vandløb og Møller ved Vandløb, maasse kunde klæres noget ved de Bemærkninger, jeg nu vil gjøre. Saaledes som den ærede sidste Taler og den høitærede Minister have udtalt sig, er der vistnok ingen Tvivl om, at der under, hvad den nævnte Taler forstaar ved Græsmøller, er indbefattet Vandmøller, hvis Flodemaal staar saaledes, at Vandet kan sættes over de tilgrændsende Enge; andre Slags Græsmøller kjender jeg i alt Fald ikke i den Egn, hvor jeg er kjendt med Møller. Med Hensyn til disse Møller kan Sagen imidlertid lettest ordnes ved, at Landvæsenkommissionen sætter et andet Flodemaal; og hvor Expropriation er nødvendig, kan jeg ikke Andet end tiltræde den ærede Ministers Anskuelse, at det maa blive de private Engieeres